

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
PhD 13605
Хмельницького національного університету
д. е. н., професору Віктору НИЖНИКУ
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016
nyzhnykvm@khnpu.edu.ua*

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доктора економічних наук, професора,
професора кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницького національного університету

Думанської Ілони Юріївни

на дисертаційну роботу **Босої Інни Юріївни**

**«Механізм інноваційного управління логістичними процесами
підприємства у дотриманні економічної безпеки»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Логістична безпека підприємств машинобудівної галузі в умовах сучасних трансформаційних процесів та глобальних викликів набуває виняткового значення. Логістика є фундаментальною складовою виробничо-економічної системи, що забезпечує безперервність постачання, ритмічність виробництва та ефективність збутових операцій. Тривала експлуатація традиційних моделей управління, високий рівень зношеності інфраструктури, недостатня цифровізація та залежність від зовнішніх логістичних операторів сформували системні вразливості, які особливо загострилися під час війни. Руйнування транспортних коридорів, блокування торговельних маршрутів, зростання вартості логістичних послуг та нестабільність постачань поставили під загрозу операційну стійкість підприємств, що актуалізує потребу у стратегічному переосмисленні архітектури логістичного управління.

Управління логістичними процесами в умовах високої невизначеності потребує формування інноваційного механізму, здатного забезпечити адаптивність, прозорість та економічну безпеку. Міжнародні дослідження підтверджують масштабність викликів: за даними McKinsey Global Supply Chain Leader Survey 2024, дев'ять із десяти компаній у світі зіткнулися з логістичними збоями, а більшість підприємств продемонстрували недостатню готовність до управління ризиками. Це підсилює необхідність упровадження цифрових систем моніторингу, прогнозової аналітики та інтелектуальних платформ управління потоками.

Глобальні технологічні тренди, визначені у DHL Logistics Trend Radar 7.0, засвідчують зростання ролі штучного інтелекту, комп'ютерного зору, автономних систем, сталих логістичних рішень та кіберзахисту як ключових

елементів сучасної логістичної інфраструктури. Їх інтеграція створює кумулятивний ефект для підвищення економічної безпеки підприємств.

Водночас українські машинобудівні підприємства, зокрема Вінниччини, стикаються з комплексом зовнішніх і внутрішніх загроз - від політико-правових обмежень до виробничих дисбалансів. У цьому контексті особливої ваги набуває розроблення науково обґрунтованого механізму інноваційного управління логістичними процесами, здатного забезпечити автономність, ефективність та безпеку функціонування підприємств у кризових умовах.

Актуальність дисертаційної роботи підтверджується її зв'язком з напрямками науково-дослідної теми Хмельницького національного університету ««Моделювання стратегій безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації: 0122U001212), в рамках якої автором розроблено та апробовано механізм інноваційного управління логістичними процесами промислових підприємств у забезпеченні економічної безпеки їх розвитку та функціонування.

Оцінка змісту дисертаційної роботи

Робота, надана у формі рукопису, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 321 сторінку. Сприйняттю змісту дисертації сприяє ілюстрація її матеріалів у вигляді таблиць та рисунків (дисертація включає 44 таблиці (з них 17 на повну сторінку), 55 рисунків (з них 4 на повну сторінку)).

Дисертація характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, що обумовило висвітлення її змісту повною мірою. Зміст дисертації відповідає меті і завданням дослідження. Робота написана у науковому стилі.

У вступі розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено предмет та об'єкт, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження, наведено відомості про апробацію і впровадження.

У першому розділі дисертації «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА» (с. 27-106) здійснено аналіз наукових поглядів щодо інноваційного управління логістичними процесами підприємства; досліджено новітні зарубіжні та вітчизняні технології забезпечення економічної безпеки логістичних процесів; охарактеризовано інноваційність концепції управління логістичною діяльністю підприємства у забезпеченні економічної безпеки.

У другому розділі дисертації «ОЦІНКА ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ» (с. 107-197) проведено комплексний аналіз логістичної діяльності підприємств машинобудівної галузі України та Вінницького регіону в умовах воєнних викликів; здійснено оцінювання функціонування підприємств за блоками інноваційності, логістичної та економічної ефективності, а також рівня безпеки; досліджено вплив зовнішніх (політико-правових, економічних, технологічних

та ін.) і внутрішніх (економічних, управлінських, виробничих) факторів на результати логістичної діяльності та визначено їхню значущість для забезпечення економічної безпеки підприємств.

У третьому розділі дисертації «ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА У ДОТРИМАННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ» (с. 198-263) систематизовано складові елементи механізму інноваційного управління, побудовано структурну модель механізму інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки, реалізовано комплексну програму запровадження механізму економічної безпеки підприємств у логістичній діяльності, здійснено моніторинг процесів відслідковування показників економічної безпеки у розвитку логістичних процесів.

Висновки і рекомендації є обґрунтованими, логічно впливають із результатів досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів

Основним науковим результатом дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методичних засад та формування організаційно-практичного інструментарію інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки на основі розбудови теорії економічних механізмів. У роботі здійснено концептуалізацію інноваційно-логістичної парадигми розвитку підприємств, удосконалено підходи до ідентифікації та оцінювання загроз логістичній безпеці, а також розроблено структурно-функціональний механізм інноваційного управління логістичними процесами в умовах воєнних та поствоєнних трансформацій. Отримані результати становлять цілісну систему наукової новизни, що забезпечує комплексне вирішення поставлених завдань.

Суттєвим науковим внеском є розроблення структурологічної моделі механізму інноваційного управління логістичними процесами у дотриманні економічної безпеки, яка інтегрує організаційно-методологічний, функціональний, реалізаційний та моніторинговий блоки. Модель виконує системоутворювальну, інтегральну, регулювальну, сервісну та результативну функції, забезпечуючи узгодженість цілей, принципів, методів, інструментів і заходів управління.

Позитивної оцінки заслуговує удосконалений категорійно-понятійний апарат інноваційного управління логістичними процесами, який розглядає логістичні інновації як комплексну систему досягнення цілей за мінімізації витрат потоків та максимізації синергетичних ефектів ефективності й безпеки.

Важливим здобутком автора є систематизація сучасних зарубіжних і вітчизняних технологій забезпечення економічної безпеки логістичних процесів, зокрема блокчейн-алгоритмів, IoT-рішень та інтелектуальних систем моніторингу, що дозволяють підвищити прозорість і захищеність логістичних операцій. Вагомим науковим доробком стала розробка науково-методичного

підходу до формування структурної моделі концепції інноваційного управління логістичними процесами, що охоплює стратегічний, тактичний та оперативний рівні та базується на інвестуванні в цифрові технології, автоматизацію та штучний інтелект.

Цінним результатом автора є створення комплексної програми запровадження механізму інноваційного управління логістичними процесами, яка дозволяє здійснювати моніторинг індексу логістичної безпеки, рівня надійності та інтегральної ефективності управлінських заходів.

Позитивно оцінюються й удосконалені системи використання інноваційних технологій (IoT, блокчейн, ШІ) у забезпеченні логістичної безпеки, що підвищують стійкість ланцюгів постачання до кризових ситуацій, особливо в умовах війни.

Важливим елементом новизни в дисертаційній роботі є систематизація зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на логістичні процеси за сферами діяльності, що дозволяє формувати стратегії безпекового супроводу та підвищувати адаптивність підприємств. Варто відзначити, що автором доповнена система показників оцінювання логістичної діяльності за групами інноваційності, ефективності, економічної та маркетингово-логістичної безпеки, що забезпечує комплексну діагностику загроз і ризиків.

У підсумку констатовано оригінальність новизни дослідження, що полягає у створенні цілісної концепції інноваційного управління логістичними процесами підприємства, здатної забезпечити його економічну безпеку, стійкість та конкурентоспроможність у сучасних кризових умовах.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають високий ступінь наукової обґрунтованості, що підтверджено узагальненням і аналізом значної кількості вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій. Автором проведено якісне дослідження із використанням ґрунтовної бази вітчизняних та зарубіжних джерел, що включені до списку літератури (210 джерел). Це свідчить про якісне опрацювання теми дисертації, що відображено у науковому доведенні усіх окреслених положень та формулюванні висновків дисертації.

Високий рівень достовірності наукових розробок, отриманих у дисертації, підтверджується застосуванням у процесі дослідження наукових праць провідних українських і зарубіжних учених з питань логістичного менеджменту, інноваційного розвитку підприємств, цифрової трансформації логістичних систем, управління ризиками та забезпечення економічної безпеки. Теоретичну та методичну основу дослідження становлять сучасні концепції інноваційного управління, моделі логістичної інтеграції, підходи до оцінювання стійкості ланцюгів постачання, а також наукові напрацювання у сфері застосування штучного інтелекту, блокчейн-технологій, IoT та аналітичних платформ у логістичних процесах.

Отримані у дисертаційній роботі наукові результати, пропозиції, висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використанням сукупності ретельно підібраних сучасних методів наукових досліджень.

Наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями у наукових виданнях та їх апробацією на науково-практичних конференціях. Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням. Твердження автора дисертації, їх аргументація виглядають переконливими. Структура роботи є логічною та послідовною, відповідає поставленим завданням.

У цілому, достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується коректністю постановки і вирішенням наукового завдання – розробки механізму інноваційного управління логістичними процесами підприємства для підвищення рівня економічної безпеки за сучасних умов функціонування.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Викладені у дисертації наукові положення, отримані наукові здобутки, які обґрунтовані як елементи наукової новизни, є основою для подальших наукових пошуків та вдосконалення практики інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки.

Обґрунтованість авторських наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх практичним впровадженням, що засвідчено відповідними довідками впровадження: Вінницька обласна військова адміністрація (довідка про впровадження № 05.1–577 від 23.09.2025), ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» (довідка про впровадження № 86 від 20.03.2026), ПрАТ «Барський машинобудівний завод» (довідка про впровадження.), ПрАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 114 від 13.10.2025 р.), ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» (довідка про впровадження), ПрАТ «Бершадський машинобудівний завод» (довідка про впровадження), ТОВ «ГРІН КУЛ» (довідка про впровадження № 258/1 від 23.12.2025 р.)

Окремі результати дослідження використані в освітньому процесі Хмельницького національного університету (довідка про впровадження №122/27 від 06.04.26 р.) при підготовці навчально-методичних матеріалів (лекцій, методичних рекомендацій для навчальних занять, кейсових завдань) та під час викладання дисциплін: «Міжнародна логістика», «Основи логістики», «Міжнародний логістичний менеджмент», «Менеджмент», «Економічна дипломатія і економічна безпека» та Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ (довідка про впровадження № 01-31/856 від 08.09.2025 р.) при викладанні дисциплін – «Менеджмент» та «Основи менеджменту».

Повнота викладення наукових і практичних результатів дисертації в опублікованих роботах

За результатами дослідження опубліковано 17 наукових праць загальним обсягом 6,87 друк. арк., що належать автору (4 публікації у фахових виданнях України, 1 публікація у виданні, яке проіндексоване у наукометричній базі Web of Science, 11 публікацій у збірниках матеріалів конференцій). Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про те, що основні наукові положення його дисертаційного дослідження повною мірою викладені в опублікованих працях.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій дисертанта свідчать про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання відповідних розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; надано достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні ресурси. При проведенні експертизи дисертаційної роботи у Хмельницькому національному університеті з використання спеціалізованого програмного забезпечення встановлено відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Відповідність змісту анотації основним положенням дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації Босої І.Ю. засвідчує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, яка б була відсутня у тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані в дисертаційному дослідженні, їх практичне значення, слід відзначити окремі дискусійні моменти та висловити деякі технічні зауваження стосовно роботи.

1. З огляду на те, що дослідження здійснювалось на статистичних матеріалах машинобудівних підприємств Вінницької області (пункт 2.1, розділ 2), виникає питання щодо можливості поширення отриманих висновків на загальнодержавний рівень або інші галузі промисловості, що потребує додаткових досліджень.

2. Авторський механізм управління логістикою для підвищення економічної безпеки підприємства (пункт 3.1, розділ 3) представлений без порівняння з іншими механізмами. Для підтвердження його переваг доцільно порівняти його з існуючими моделями, що згадуються в огляді літератури. Порівняльна таблиця (за критеріями адаптивності, наявності безпекового блоку та врахування умов воєнного стану) дозволила б наочно продемонструвати інноваційність підходу.

3. У роботі виявлено окремі технічні недоліки в оформленні ілюстративного матеріалу. Зокрема, на рис. 3.18 «Алгоритм моніторингу показників економічної безпеки логістичних процесів підприємства» один із блоків залишився порожнім унаслідок некоректного редагування рисунка. Крім того, рис. 3.10 «Структурно-логічна модель механізму інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки» містить помилкове позначення — замість правильного номера 3.10 використано 3.9, що не порушило загальну кількість рисунків, вказаних в «Структурі і обсягу дисертації».

4. Представлена структурно-логічна модель (рис. 3.9, у загальній нумерації 3.10) частково виглядає статичною. Варто було б доповнити її алгоритмом функціонування в часі, показавши механізм спрацювання зворотних зв'язків (наприклад, через цикл «моніторинг – виявлення відхилень – управлінське коригування»).

5. Аналіз списку використаних джерел свідчить про високу інтенсивність опрацювання інформаційної бази здобувачкою, проте виявляє окремі технічні дефекти у бібліографічному описі та порядку цитувань. Зокрема, внаслідок некоректного зведення джерел серед інших, у списку літератури виникли такі похибки: помилки у вихідних даних публікації (джерела: № 58, № 98, № 188); дублювання та зміщення URL-адрес (джерело №205 та №206); некоректне відображення назв періодики (джерело № 24 та № 51); наявність помилкових і надлишкових технічних тегів (джерело № 58); представлення англomовної публікації українською мовою (джерело № 79).

Зазначені зауваження 3 та 5 мають переважно технічний характер і зумовлені особливостями цифрової автоматизації списку джерел та формування ілюстративного апарату вручну. Вони не впливають суттєво на змістовну цілісність дослідження та не знижують якість його сприйняття.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Босої Інни Юрїївни на тему «Механізм інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки» є завершеною, самостійно виконаною працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе для економічної науки завдання – розробку механізму інноваційного управління логістичними процесами підприємства для підвищення рівня економічної безпеки за сучасних умов функціонування. Тему дисертації розкрито, мету досягнуто, завдання виконано на високому науково-теоретичному, методичному та організаційно-практичному рівнях.

На підставі ґрунтовного аналізу проведеного дослідження можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Механізм інноваційного управління логістичними процесами підприємства у дотриманні економічної безпеки» відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Боса Інна Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

професор кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницького національного університету,
доктор економічних наук, професор

Ілона ДУМАНСЬКА

Підпис Ілони ДУМАНСЬКОЇ засвідчую:
Учений секретар Вченої ради
Хмельницького національного університету

Ольга ГОНЧАР